Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus 2022

Jari Sanaskoski
Tilintarkastuspäällikkö, JHT
Valtiontalouden tarkastusvirasto

5.12.2023

Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön muistiosta

Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön muistiosta

- Valtiovarainministeriön laatiman muistion sisältämät kommentit tilintarkastustuomioistuimen tarkastushavainnoista ovat yhdensuuntaisia VTV:n keskeisinä pitämien huomioiden kanssa.
- Tarkastusviraston näkemyksen mukaan valtiovarainministeriön laatimassa muistiossa esitetty **Suomen kanta**, jonka mukaan Suomi ei voi tukea vastuuvapauden suosittamista komissiolle varainhoitovuodelta 2022, **on hyvin poikkeuksellinen mutta ymmärrettävä.**
- Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomusta käsitellään neuvoston budjettikomiteassa ja neuvoston suositus toimitetaan Euroopan parlamentille, jonka on tarkoitus päättää vastuuvapauden myöntämisestä komissiolle täysistunnossaan huhtikuussa 2024.

Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön muistiosta…

- Suomen kannalla on merkitystä yhtenä 27 jäsenmaasta päätettäessä Euroopan parlamentille lähetettävän neuvoston suosituksen sisällöstä.
- **Kukin jäsenmaa** tarkastelee komission laatimaa tilinpäätöstä ja sitä koskevaa tilintarkastustuomioistuimen kertomusta ja **arvioi itsenäisesti varainhoidon tasoa** sekä esille nostettavia puutteita varojen hallinnoinnissa ja valvonnassa.
- Huomionarvoista on, että **ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää sille, milloin virheiden määrä on niin suuri, ettei vastuuvapautta komissiolle voitaisi myöntää**, vaan jäsenmaiden arviot perustuvat kokonaisarvioon varojen hallinnoinnin ja valvonnan tasosta.

Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön muistiosta…

- ETT esittää raportissaan analysoitua tietoa virheistä ja niiden syistä menotyypeittäin. Raportin mukaan virheiden määrä vaihtelee suuresti menotyypeittäin.
- Virheitä esiintyy eniten suuririskisissä menoissa. Tällaisia menoja ovat erityisesti kulujen korvaamiseen perustuvat maksut, joissa EU korvaa eri toimintojen tukikelpoisia kuluja ja joihin liittyvät säännöt ovat mutkikkaampia.
- EU:n budjetin **menojen laillisuutta ja sääntöjenmukaisuutta koskevan kielteisen lausuman syyksi ETT on esittänyt sen, että ongelmat ovat levinneet laajalle ja että virheiden trendi on ollut kasvava**.

Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön muistiosta…

- **Hyvä, että pyritty tunnistamaan minkä tyyppisissä maksuissa virheitä esiintyy**. Analysointia olisi kuitenkin hyvä jatkaa edelleen tarkemmalle tasolle.
- Jotta hallinto- ja valvontamenettelyjen puutteiden luetteloinnin lisäksi myös puutteiden syihin voitaisiin hakea ratkaisuja, **tarkastelua tulisi syventää siten, että virheitä tarkasteltaisiin tarkemmin menoaloittain** (esim. Kilpailukyky, Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus sekä Luonnonvarat).
- Koska virheitä syntyy paitsi komissiossa myös ja erityisesti jäsenmaissa, menoaloittaisen tarkastelun kanssa **virheisiin johtaneita syitä tulisi analysoida aiempaa tarkemmin myös jäsenvaltiokohtaisesti**.

Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön muistiosta…

- Tilintarkastustuomioistuimen mukaan sääntöjen monimutkaisuus korreloi virheiden määrän kanssa. Tarkastusviraston tarkastuksissa muodostuneen käsityksen mukaan riskiä virheellisistä menettelyistä lisää lisäksi se, että esimerkiksi tukikelpoisuuteen liittyvät säännöt ja ohjeistus ovat vaillinaisia tai epäselviä. Myös kansallisilla hallinto- ja valvontajärjestelmillä on suuri vaikutus virheiden esiintymiseen.
- Pyrittäessä yksinkertaistamaan varainhoitoa koskevia sääntöjä ja hallinnointia on samalla harkittava perusteellisesti, **halutaanko jäsenvaltioiden välisiä varainsiirtoja kehittää esimerkiksi budjettituen kaltaisiksi tai missä määrin sääntöihin halutaan jatkossakin sisällyttää tuen saajien toimintaa ohjaavia ja rajoittavia ehtoja**.

Kommentteja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta ja tätä koskevasta valtiovarainministeriön muistiosta…

- Vuoden 2022 lopussa **maksattamatta olleet sitoumukset olivat kohonneet ennätystasolle** 452,8 miljardiin euroon. Näistä 263,7 miljardia euroa liittyi EU:n talousarvioon ja 189,1 miljardia euroa Next Generation EU -välineeseen.
- Kun varoja on sidottu erittäin runsaasti aiemmin tehdyillä rahoituspäätöksillä, varainkäyttöä voidaan mukauttaa hyvin hitaasti uusien käyttötarpeiden ja talousarvion painopisteiden muutoksiin. Aiempina vuosina sidotun, maksamattoman rahoituksen määrää voi verrata siihen, että vuonna 2022 EU:n talousarviossa oli käytettävissä uusiin sitoumuksiin noin 180 miljardin euroa.
- Tilintarkastustuomioistuin on havainnut Euroopan rakenne- ja investointirahastojen käyttöasteessa merkittäviä eroja jäsenvaltioiden välillä. Jäsenvaltiokohtaisten erojen esittämisen lisäksi olisi hyödyllistä esittää myös analyysiä siitä, mistä erot mahdollisesti johtuvat ja mitä tilanteen korjaamiseksi voisi tilintarkastustuomioistuimen näkemyksen mukaan tehdä.

Valtiontalouden tarkastusviraston EU-varoihin kohdistuvista tarkastuksista

Valtiontalouden tarkastusviraston EU-varoihin kohdistuvista tarkastuksista

- Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta 676/2000
- Laki valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja 353/1995
- EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 287 artiklan mukaan ETT ja kansalliset tarkastusviranomaiset toimivat luottamuksellisessa yhteistyössä riippumattomuutensa säilyttäen.
- EU:n varainsiirtoja, varojen hallinnointia ja valvontaa tarkastetaan yhtenäisen suojan periaatteen mukaisesti osana tarkastusviraston tuloksellisuustarkastusta, tilintarkastusta ja laillisuustarkastusta noudattaen samoja periaatteita ja menettelytapoja kuin kansallisia varoja tarkastettaessa.
- Kansallinen näkökulma.

Valtiontalouden tarkastusviraston EU-varoihin kohdistuvista tarkastuksista…

- Tarkastuskaudella 2022–2023 tarkastusviraston EU-varoihin kohdistuvaa **tarkastusta kohdennettiin erityisesti Suomen Euroopan unionin elpymis- ja palautumis-tukivälineestä saamaan rahoitukseen.** Tarkastus kohdistui sekä toimeenpanon koordinoinnista ja valvonnasta vastaaviin valtiovarainministeriöön ja Valtiokonttoriin että tuen myöntämisestä ja seurannasta vastaaviin tukiviranomaisten sosiaali- ja terveysministeriöön ja ympäristöministeriöön.
- Elpymis- ja palautumistukivälineestä maksettu **rahoitus oli tarkastuksen mukaan käytetty välinettä koskevien normien mukaisesti**. **Tavoitteiden toteutumisen seurantaa ei kuitenkaan ole järjestetty niin, että olisi mahdollista** arvioida Suomen kestävän kasvun ohjelmaan sekä elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvien kansallisten tavoitteiden toimeenpanon vaikuttavuutta ja **todentaa, mitä suunnitelman toimeenpanolla on saatu kokonaisuutena aikaan.**
- Linkki julkaisuun Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano: Tarkastuskertomus 14/2023: Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano (vtv.fi)

Kiitos!


VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
STATENS REVISIONSVERK

Tack!